

JÁNOŠÍK

Mária
Rázusová-
-Martáková

DIVADLO

ANDREJA
BAGARA
V NITRE

67. divadelná sezóna – 2016/2017

432. premiéra

JÁNOŠÍK

Mária Rázusová-Martáková

Dramaturgia Adam Gold

Scéna Juraj Gráfel

Kostýmy Katarína Holková

Choreografia Stanislava Vlčeková

Hudba Marián Lejava

Hudobné naštudovanie Eva Pacovská

Réžia Rastislav Ballek

Premiéra 28. apríla 2017

Veľká sála DAB v Nitre

riaditeľ Jaroslav Dóczy

umelecký šéf Svetozár Sprušanský

Zriaďovateľom DAB v Nitre je
Nitriansky samosprávny kraj.

ÚČINKUJÚCI

Branislav MATUŠČIN
Roman POLÁČIK
Martin ŠALACHA
Marcel OCHRÁNEK
Barbora ANDREŠIČOVÁ
Marián VISKUP

ZBOR

ALAKŠOVÁ Alžbeta a.h.	MATUŠOVÁ Patrícia a.h.
ANTOŠ Peter a.h.	MÉSZÁROSOVÁ
BARČÁK Andrej a.h.	Beáta a.h.
BIELICKÁ Katarína a.h.	MIHÁLIK Erik a.h.
ĎURČOVÁ Dominika a.h.	MIKUŠ František a.h.
FRATRIČ Martin	PACOVSKÁ Eva a.h.
JANKOVÝCHOVÁ	ŠEBEŇOVÁ Veronika a.h.
Nikola a.h.	ŠUFLIARSKY Miroslav a.h.
KAROVÁ Júlia a.h.	ŠUTKOVÁ Lucia a.h.
KLAUČOVÁ Andrea a.h.	TOMEŠ Radovan a.h.
MAJEROVÁ Milena a.h.	ZÁBOJNÍK Jozef a.h.

Predstavenie vedie	Daniela Lévay
Text sleduje	Kamila Beťková
Majster javiska	Jozef Palaky
Stavba scény	Juraj Uher, Štefan Tóth, Juraj Moravčík, Miloš Vlasák, Ivan Berec, Vladimír Hučko, Peter Slivka, Karol Jenis, Ján Oleár, Miroslav Chmelár, Mário Kudláčik, Peter Cúcor
Strojníci javiska	Miroslav Szabó, Marek Slamka, Csaba Bencz, Lukáš Kozár
Scénické svetlo	Roman Šopík, Ladislav „Gusto“ Chobot
Scénický zvuk	Štefan Pócsik
Masky a parochne	Anna Záhorská, Erika Lörincová
Garderóba	Helena Brňová, Jozefína Brňová
Rekvizity	Ivan Lachký

Predstavenie zabezpečuje Umelecko-technická prevádzka DAB pod vedením Jána Surovku.

Scénu, scénické doplnky a kostýmy vyrobili Dielne DAB pod vedením Imricha Tótha.

ROZSUDOK NAD JÁNOŠÍKOM

„Ponevác predepsaný obžalovaný Juro Janošak zavrhnúce prikázaní jak božské, tak též zákon krajinský, prede dvema roky dal sa na zbojstvo a vůdcem aneb hajtmanem takovým se učinil, který s tými tovariši svými na cestách zastavajíce mnohých lidí o statek (připravil), áno i jako se z vlastného vyznania zdá, jeho tovariši, kde on též bol přítomný, pána pátera z Domaníže prestrelili a bezbožne zamordovali.

Tak též i jinších, jako jest predepsané, zlých skutkuv se dopustil. Potom pre takové veliké zlé účinky a prikázaní prestúpení má byť na hák na levem boku prehnatý a tak na příklad jinších takových zločincov má být zavesený.“

Mária Rázusová- -Martáková

* 28. júna 1905, Vrbica – † 5. augusta 1964, Bratislava

Mária Rázusová-Martáková predstavuje výrazný zjav na poli slovenskej dramatickej, prekladateľskej a literárnej tvorby. Narodila sa v rodine roľníka a garbiara. Vzdelanie získala v Liptovskom Mikuláši a po ukončení štúdia na Učiteľskom ústave v Prešove (1923) osem rokov vyučovala v Dolnom Srní a neskôr v Bratislave a v Martine. V tom čase sa spoznala s manželom Jánom Martákom, neskorším tajomníkom a správcom Matice slovenskej. Pre vážne ochorenie musela v roku 1939 učiteľské povolanie zanechať. Venovala sa redigovaniu mnohých kultúrnych a literárnych rubriek, okrem iných edícií *Dobré slovo* a neskôr napríklad detskému časopisu *Slniečko*. V roku 1948 odišla pre pretrvávajúce problémy, ktoré jej spôsobovala reuma, do invalidného dôchodku a odvtedy sa naplno venovala literárnej, prekladateľskej a redaktorskej práci.

Tvorivá činnosť Rázusovej-Martákovvej ovplyvnila mnoho sfér slovenskej kultúry. Je autorkou početných literárnych profilov, kultúrno-spoločenských črt a polemík o jazyku. Jej učiteľský talent ju najprv doviedol k tvorbe knížiek pre deti, a to predovšetkým v žánri naivnej poézie, ktorú spájala s motívmi ľudovej tvorivosti. K jej najznámejším zbierkam v tejto oblasti patria **Tri rozprávky z neba** (1932), **Hore grúňom – dolu grúňom** (1934), **Zatúlané húsa** (1953) či **Hajaj búvaj** (1957). Z prózy pre najmenších poznáme **Rozprávky o Jánošíkovi** (1955),

literárny cyklus **Hoja, Ďunda, hoja** (1956) či **Junácku pasovačku** (vydanú až 1982). Diela Márie Rázusovej-Martákovkej si deti obľúbili aj preto, že písala zrozumiteľne, veselo, poučne a ľudsky. Dokázala sa hrať s jazykom. Jej diela pomáhajú rozvíjať fantáziu i obrazotvornosť.

Rázusová-Martáková mala tiež nezvyčajne široký prekladateľský záber. Vedela preložiť poéziu, prózu, divadelné hry i libretá oper, ale aj ľudové piesne či rozprávky. Vďaka nej má slovenčina svoj preklad pôvodne ruských **Kozáckych uspávaniek**. Podpísala sa aj pod preklady diel **Na smrť Puškina** a básní Samuila Maršaka. Z próz preložila napríklad Dostojevského romány **Idiot** a **Ponížení a urazení**. Z češtiny prekladala básne F. Hrubína a B. Němcovej. Z francúzštiny preložila napríklad Rostandovho **Cyрана z Bergeracu** a z nemčiny **Kudrun a Niebelungovia** od H. A. Stolla.

Preklady kľúčových diel klasickej európskej drámy podnietili tendenciu Rázusovej-Martákovkej k samostatnej dramatickej tvorbe, v ktorej sa štýl a témy známych hier zrkadlia. Jasným a čistým príkladom je veršovaná dramatická skladba **Jánošík**, ktorá mala neslávnu premiéru v roku 1942 v SND. Dobová kritika hru s jej netradičným uchopením jánošíkovskej témy nepochopila a zaujala k nej odmietavé stanovisko, takže inscenácia zaznamenala len niekoľko repríz. Po rozhlasovom spracovaní po skončení druhej svetovej vojny túto nebývale myšlienково bohatú hru druhýkrát v histórii slovenského divadla predstavuje Divadlo Andreja Bagara v roku 2017.

Mária Rázusová-Martáková zomrela v Bratislave 5. augusta 1964. V roku 1966 dostala Cenu Fraňa Kráľa in memoriam za celoživotné dielo. Je sestrou básnika a politika Martina Rázusa.

JURAJ JÁNOŠÍK

ŽIVOTOPIS

* január 1688 – † 17. 3. 1713

Narodil sa v osade U Jánošov pod vrchom Pupov v obci Terchová. Krstil ho rímskokatolícky farár Michal Smutko vo varínskome kostole.

Jánošík sa dal zverbovať do kuruckého vojska v povstaní Františka II. Rákociho. Je zapísaný v súpise povstaleckého vojska z Trenčianskej stolice z 2. decembra 1707, ktorý vyhotovil Viliam Vinkler (veliteľ povstaleckého pešieho pluku v Trenčianskej stolici) na príkaz hlavného veliteľa Berčeniho. Zverbovať sa dal pravdepodobne v čase, keď plukovník Vinkler hľadal dobrovoľníkov k strážnym oddielom na hrady v okolí Žiliny.

V bitke pri Trenčíne (1708), kde boli porazené rákociovské vojská cisárskou armádou, padol (pravdepodobne) spolu s ďalšími 500 kurucmi do zajatia. V roku 1710 ako cisársky vojak slúžil v posádke na bytčianskom zámku. Ako strážca väzenia sa tu stretol s Tomášom Uhorčíkom, uväzneným zbojníckym kapitánom. Je pravdepodobné, že na jeseň roku 1710 mu pomohol ujsť. O mesiac neskôr bol uvoľnený z vojenskej služby a vrátil sa do Terchovej.

Jeho zbojníckym krstom bol prepad bohatých židovských kupcov vo Vsetíne okolo 15. septembra 1711, od ktorých získali korisť v hodnote 800 zlatých. Okolo 29. septembra roku 1711 sa prisahal so zbojníckou družinou Tomáša Uhorčíka, ktorý mu prenechal svoje vodcovstvo v skupine a usadil sa v Klenovci v Malohonte pod menom Martin Mravec.

26. októbra 1712 bol Jánošík spolu s Uhorčíkom uväznený v kaštieli v Hrachove. Svojich väzniteľov dokázali vtedy presvedčiť o svojej bezúhonnosti (úplatkami vo forme syra a líščích kožušín) a čoskoro sa dostali na slobodu. V marci 1713 bol Jánošík dolapený

v Klenovci u Uhorčíka – Mravca. Spolu boli prevezení do kaštiela v Palúdzke pri Liptovskom Mikuláši, kde boli väznení až do procesu. Ten sa konal 16. a 17. marca 1713 v župnom dome na námestí Liptovského Mikuláša. Bol obvinený okrem iného z vraždy, resp. zabitia domanižského farára Juraja Vrtíka. Ako priťažujúcu okolnosť obžaloba uviedla, že „je kuruc“.

Pokiaľ ide o územný záber, na ktorom Jánošík so svojimi zbojníkmi pôsobil, v obžalobe sa uvádza: „... zbojnickym vudcem stavše sa a tovarišov svých rovne zbojníkov k sebe pritovarivše, v okolitých slávnych stolicách, totižto v Trenčianskej, Nitrianskej, Turčianskej, Liptovskej, Oravskej a v jiných, áno i v Sliezske...“ Žalobcom bol liptovský podžupan Ladislav Okoličányi, prokurátorom Alexander Čemický, obhajcom Baltazár Palugyai. Na druhý deň súd rozhodol o podrobení obžalovaného najprv ľahšiemu a neskôr i ťažšiemu mučeniu. 17. marca 1713 Jánošíka popravili zavesením na hák na popraviske Šibeničky pri Liptovskom Mikuláši. V decembri toho istého roku v kaštieli v Teplicke nad Váhom odsúdili na trest smrti aj jeho brata Jána. Pred zemepanským súdom, ktorému predsedal Ján Jakub Lőwenburg, majiteľ strečnianskeho panstva. Medzi obvineniami bolo aj to, že pomáhal svojmu bratovi Jurajovi a ukrýval ho.

Vytvorené s využitím internetovej stránky
Považského múzea v Žiline.

JÁNOŠÍKOVSKÝ MÝTUS

Popri mýte o Veľkej Morave nadobudol v slovenskej kultúre najväčší význam mýtus o Jánošíkovi. Živila sa ním a vytvárala ho najmä romantická literatúra. Práve romantickí básnici pretvorili legendárneho zbojníka na národného hrdinu. Ale významnú úlohu zohrala aj populárna literatúra 19. storočia, ktorá rozšírila bežné poznatky o Jánošíkovi a vytvorila biografický kánon, ktorý sa neskôr opakoval v rozlične obmieňaných verziách adresovaných tak dospelým, ako aj mládeži.

Mýtus o Jánošíkovi, spravodlivom zbojníkovi, ktorý „naprával svet“, sa zrodil v ľudovej literatúre živelným spôsobom a teda uspokojoval túžby, očakávania a želania členov kolektívu, ktorý mu dal život. Vyrástol z legendy, ktorú kolektívna ľudová predstavivosť neustále obohacovala novými elementmi, vytvárajúc napokon vzor hrdinu, ktorý sa čoraz väčšmi vzdáľoval od historickej postavy, ale čoraz väčšmi sa približoval aktuálnym požiadavkám spoločnosti.

Mýtus o Jánošíkovi je výnimočným fenoménom medzi mýtmi hrdinov-jednotlivcov. Keď liptovskí zemepáni v marci 1713 odsúdili Jánošíka na potupnú smrť na šibenici, ako jedného z mnohých podkarpatských zbojníkov, nemohli vedieť, že sa pričiňujú o vznik zbojníckej legendy, ktorá prekročí rámec folklóru, dobye obrovské priestory a preformuluje sa na mýtus, a takmer na tri storočia sa zakorení v spoločenskom vedomí troch národov – Slovákov, Poliakov a Čechov. Nie všade s rovnakou životaschopnosťou a nie na rovnakom priestore. Najintenzívnejšie tam, kde mýtus vznikol, to znamená v priestore slovenskej kultúry.

Zdá sa, že vznik mýtu o Jánošíkovi podmienili tri faktory. Po prvé, tragická smrť v mladosti; po druhé, že sa medzi ním spáchanými trestnými činmi nevyskytujú ťažké zločiny; po tretie to, že ešte za života mu okolie prejavovalo náklonnosť, sympatie a obdiv. Jánošík prichádza o život 25-ročný, po pomerne krátkom období zbojníčenia, v ktorom sa nepreslávil ničím výnimočným. Jánošíkove skutky v porovnaní s Uhorčíkom, ktorý zbojníčil deväť rokov a mal na svojom účte určite viac trestných činov, sa zdajú nevýrazné. Avšak možno práve nepomer viny a trestu mladého Jánošíka ovplyvnil fakt, že sa napokon stal hrdinom ľudovej slovesnosti. Ako poznamenáva Stefan Czarnowski náhla tragická smrť v mladom veku mení často obeť na hrdinu. Dôležité tu môže byť aj to, že Jánošík bol pomerne „nekrutým“ zbojníkom. Ak budeme dôverovať jeho slovám zaznamenaným v súdnych spisoch, nikdy nepripravil nikoho o život, bridila sa mu krutosť, čo nie je možné povedať o iných zbojníkoch. (...) Podľa slov obhajcu mienil aj odstúpiť od zbojníčenia, avšak vzhľadom na zloženie slúbu

vernosti sa obával eventuálnych následkov. Sympatie ľudu si získal rozdávaním peňazí a šperkov (súdne spisy potvrdzujú fakt obdarúvania dievčat v rodnej Terchovej). Takto získaval sympatie, vdáčnosť a obdiv, najmä však podporu a v prípade nutnosti aj skrýšu, najmä v zimnom období. Avšak bez ohľadu na pohnútky jeho správania, mohlo sa práve toto stať, ako tvrdia niektorí bádatelia, základom a východiskom pre vytvorenie a zafixovanie legendy o tom, že „*bohatým bral a chudobným dával*“.

V procese mytologizácie sa postupne formoval obraz hrdinu, v ktorom sa zhromažďovali udalosti spojené so životom iných zbojníkov: hyperbolizácii podliehali tie črty, ktoré boli obdivované a prijímané prijímateľom, bol zdôrazňovaný postoj hovorca spoločenskej, sociálnej spravodlivosti. Do legendy prenikali taktiež rôznorodé mimofolklorne pramene: biblické motívy, populárne didaktické rozprávania, jarmočná literatúra a podobne. Avšak podstatné je, že v tomto priebežnom procese formovania mýtu už ťažko postrehnúť pôvodné (archaické) prvky: a to tak schému čarodejnej rozprávky, ako aj vzor mýtického a neskôr i rozprávkového hrdinu.

Vzor vytvorený romantikmi, ktorí zapájajú zbojníckeho hrdinu do zoznamu dobrodružných postáv, dominoval v kolektívnom vedomí celé ďalšie storočie. Postupne bol mýtus o Jánošíkovi čoraz väčšmi zjednodušovaný, jeho hlbšie významy boli čoraz väčšmi vyprázdňované, v dôsledku rozširujúceho sa okruhu čitateľov a čoraz hlbšieho zakoreňovania sa v kolektívnom vedomí sa

mýtus mení na stereotyp. Jánošík začína byť vnímaný ako predstaviteľ národa. Stereotyp chápania Jánošíka ako hrdinu, ktorý stelesňuje národné črty, vystihuje krátke všeobecne známe tvrdenie čo *Slovák, to Jánošík*. To potvrdzujú aj slová kontroverzného slovenského spisovateľa a esejistu Vladimíra Mináča, ktorý v 70. rokoch 20. storočia v diele vnímanom ako zneváženie posvätných vecí národa **Dúchanie do pahrieb** napísal tieto vety: „Zbojníčenie, jánošíčenie sa zďaleka neskončilo v 18. storočí, ale trvá v nás ako náklonnosť k individuálnej vzbure, ako chuť zmeniť údel cápaním po papuli, ako viera, že možno zmeniť svetské poriadky na náš vlastný poriadok jediným úderom alebo pichnutím noža. Aj v ľudovej poézii a povestiach, aj v modernej národnej literatúre sa násilie otroka nielen ospravedlňuje, ale aj ospevuje: je to prirodzená a temer aj jedine mysliteľná cesta za spravodlivosťou.“

Text je výťahom z knihy *Mýtus o Jánošíkovi vo folklóre a slovenskej literatúre 19. storočia*. Autorkou tejto pozoruhodnej štúdie, ktorá zohráva kľúčovú úlohu pri pochopení mýtu o Jánošíkovi a zasadzuje ho do širokých súvislostí, je popredná poľská slavistka a literárna vedkyňa Joanna Goszczyńska.

GOSZCZYŃSKA, Joanna: *Mýtus o Jánošíkovi vo folklóre a slovenskej literatúre 19. storočia*. Preklad: SUWARA, Bogumila. Bratislava : JUGA, 2003.

JÁNOŠÍKOVA KOLKÁREŇ

Jánošík bol veľkým priateľom chudobnému slovenskému ľudu, a kde len mohol, hneď prišiel na pomoc. V Liptove v dedine Štiavnici bolo mnoho zemanov, ktorí si často zábavy robievali v blízkom lese. Mali tam kolkáreň. Raz prišlo jednému pánovi na um, že miesto drevených koliek boli by lepšie kolky živé. Bolo zrejmé, že mu v kotrbe účinkoval liehový nápoj. Dal hneď vyhodiť drevené kolky a rozkázal sluhom priviesť deväť želiarskych chlapcov z blízkej dediny.

Páni mali z tohoto žartu veľkú radosť, chudobní rodičia ale plakali, že ich synovia musia slúžiť pánom k surovej zábave. Akonáhle sa o tom Jánošík dozvedel, odkázal pánom, že ich pri ich zábave navštívi. Páni sa na to prichystali a ozbrojili sa puškami. Keď boli v najlepšej zábave, prišiel Jánošík sám a robil pánom výčitky pre ich neludskosť. Páni chytili sa svojich pušiek, ale prv ako mohli vystreliť, vyrútili sa na nich z húšťavy Jánošíkovi kamaráti a polapali a poviažali ich. A teraz museli ísť všetci na vrch, kde už bola kolkáreň pripravená. Deväť pánov muselo sa tu postaviť za kolky a Jánošíkovi kamaráti sa do nich strafovali. Len vtedy ich pustili, keď každý z nich dostal guľou do zadku.

Tak príkladom ukázal Jánošík pánom surovosť ich zábavy. Ešte dnes si ukazujú ľudia pri Štiavnici Jánošíkovu kolkáreň.

Literárne spracovanie ľudovej povesti o zbojníctve Juraja Jánošíka a jeho chlapcov, ktoré literárne spracoval Stanislav Klíma (1878–1944), spisovateľ, pedagóg, publicista a priekopník slovenskej vzájomnosti.

ZJAVENIE

Rozhovor s režisérom

Pre Vašu spoluprácu s Divadlom Andreja Bagara ste zvolili inscenáciu veršovanej drámy **JÁNOŠÍK**. Ide o štýlovo i tematicky výnimočný, pomerne pozabudnutý text významnej slovenskej spisovateľky Márie Rázusovej-Martákovej. **Čím Vás hra oslovila? Bola réžia tohto textu vo Vašom dlhodobom záujme?**

Príznačné je, že vo Vašej otázke sa vyskytuje slovo „výnimočný“ a „pozabudnutý“ v jednej vete. Vždy ma zaujímalo, prečo sú pozabudnuté veci často výnimočné a naopak. S čím to súvisí.

Mária Rázusová-Martáková si ako skvelá prekladateľka francúzskej veršovanej drámy uvedomila, akú dramatickú kvalitu môže mať v divadle viazaná reč. A najmä v súvislosti s mýtickými postavami tragických hrdinov, ktorí tak môžu predviesť celú škálu svojich motívov, pochybností, úvah, ktoré predchádzali činu. Oslabuje sa hodnota činu, keď vidíme koľko pochybností a duševného zmätku v hrdinovej hlave mu predchádzalo? Práve naopak. Autorka, poučená veľkou divadelnou kultúrou, pochopila, že práve tento paradox je podstatou dramatického prežitku. A ja si podobne ako autorka myslím to isté: ono neznesiteľné napätie v ľudskom mozgu pred tragickým rozhodnutím je v divadle tým najcennejším okamihom.

Autorka textovej predlohy nazrela na pomerne tradičný príbeh s bytostne známou hlavnou postavou nevšedne a vo svojej dobe novátorsky. Ľudovú baladu vyňala z romantického rámca a pretvorila do formy rozsiahlej veršovanej tragédie, o ktorej možno tvrdiť, že priblížila slovenskú dramatickú tvorbu európskemu kontextu. Aký bol Váš tvorivý prístup k textu? Došlo k výraznejším významovým zmenám?

Na **Jánošíkovi** Márie Rázusovej-Martákovej je najcennejší jazyk, verš, rytmus, krása básnických obrazov. Vo svojej dramatickej štruktúre je samozrejme poplatná dobe svojho vzniku (40. roky 20. storočia) a dobovej inscenačnej praxi. Nevyhnutné škrty sme si dovoľili nahradiť odkazom na azda najvýznamnejší počín jánošíkovskej tradície – Bottovu básnickú skladbu **Smrť Jánošíkova** a jej záverečný výjav *Zjavenia*, ktorý zobrazuje snový obraz sobáša mŕtveho hrdinu a kráľovnej víl. Zdá sa mi, že práve to rozhranie sna a skutočnosti, bezmocnosti a činu, života a smrti... je pre jánošíkovskú tému to najpodstatnejšie. Takýto akcent nie je v pôvodnej hre taký prvoradý, ale je rozhodne prítomný.

Prečo je podľa Vás postava Juraja Jánošíka pre slovenskú kultúru tak dôležitá? A z čoho myslíte, že pramení jej obľuba, hoci naša súčasnosť sa od čias života reálneho Juraja Jánošíka podstatne premenila? Jánošíkovský mýtus dnes prežíva vo veľmi sprofanovanej

podobe, ako svoja vlastná karikatúra. Odkedy sa nehrá **Na skle maľované**, nevieme sa akosi rozhodnúť, či tam hľadať viac pátos, alebo humor, ľudovú baladickosť, alebo modernú aktualizáciu. A pritom je to opäť jemná hranica medzi týmito polohami, čo robí z Jánošíka mýtus. Vezmite si celovečerný kreslený film **Zbojník Jurko** od Viktora Kubala. Je tam všetko. Ďalšie výnimočné a pozabudnuté dielo na túto tému.

Jánošík je zaujímavý ako mýtus, ktorý v sebe prirodzene – bez ohľadu na pravdepodobnosť – integruje archetypálne situácie istých kľúčových osobných rozhodnutí, ktoré v tej či onej miere robíme všetci. Ani ako historická postava, ani ako „demytizovaný“ súčasník nie je zaujímavý.

Kto je teda dnešný Jánošík?

Kto? To neviem. Myslím, že vzrušujúcejšie je pýtať sa, „čo“ je dnešný Jánošík. Čo je to za udalosť, situáciu, stretnutie, rituál, dojem, osud, náladu... Rozmýšľajme o Jánošíkovi ako o rozhraní dvoch svetov – sna a skutočnosti, života a smrti, tragickej vznešenosti a profánnej skutočnosti... pretože to je skutočnou úlohou mýtickej postavy.

Inscenáciu JÁNOŠÍK možno chápať ako ďalšie pokračovanie jednej výraznej línie Vašej osobnej dramaturgie. Rovnako ako v prípade inscenácií HOLLYROTH (SND), v ktorej ste čerpali motívy

zo života literáta a kňaza Jána Hollého, oceňovaného diela MOJMÍR II. ALEBO SÚMRAK RÍŠE (SND) či inscenácie TISO s obnovenou premiérou v poslednej dobe (Divadlo Aréna), tiež aj JÁNOŠÍK tematizuje kľúčovú postavu slovenskej kultúry a až akýsi národný mýtus. Sústreďte sa na takéto postavy programovo? Čo Vás na nich fascinuje?

Každý príčetný jednotlivec žije mentálne vlastne v dvoch režimoch zároveň. V režime slobody, o ktorú sa usiluje ako individuum... a v režime zodpovednosti, záväzku, osudu, ktoré sa mu nanucujú ako členovi nejakej ľudskej skupiny. Hoci národa, jeho jazyka a dejín. Keď spomínate konkrétne postavy slovenských dejín, či literatúry, ja o nich nerozmýšľam tak, akoby som si ich slobodne vybral. Povedzme, že tieto osoby sa nám nanucujú, obklopujú nás od detstva v rôznych premenlivých podobách a vlastne nás sprevádzajú na ceste životom, a to bez toho, aby sme ich mohli definitívne odmietnuť – stávajú sa našou súčasťou. Pretože v priestore a čase, chtiac – nechtiac patríme k jednej ľudskej skupine, ktorú nazývame národ. Mňa len zaujíma ten proces, ako sa nám dostávajú pod kožu, ako sa nanucujú... aby som sa od nich dokázal možno oslobodiť, odmietnuť ich. Alebo sa o to aspoň pokúsiť. A to je už režim slobody. O to ide.

Rastislav Ballek

1971, Banská Bystrica

Vyštudoval filozofiu a sociológiu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, neskôr absolvoval odbor divadelná réžia na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Už jeho školské réžie a dramatisácie diel slovenskej klasiky (*Odchod z Bratislavy*, *Podivíni*) mali značný ohlas doma i v zahraničí. V rokoch 1999 – 2001 pôsobil ako interný režisér v Divadle SNP v Martine, v rokoch 2001 – 2005 režijne spolupracoval s Divadlom Alexandra Duchnoviča v Prešove, v rokoch 2002 – 2009 bol interným režisérom v Mestskom divadle Žilina, kde v rokoch 2003 – 2008 zastával post umeleckého šéfa. Od roku 2006 začal intenzívne spolupracovať s bratislavským Divadlom Aréna, v ktorom vytvoril aj kultovú autorskú inscenáciu *Tiso* (2005) a režíroval inscenácie *Kukura* (2011), *Holokaust* (2012) či *Rosmersholm* (2013). V Opere Slovenského národného divadla režíroval vo svetovej premiére komornú operu Martina Burlasa *Kóma* (2007). Okrem toho spolupracoval s mnohými slovenskými a českými divadlami (Slovenské komorné divadlo Martin, Divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove, Činohra SND, Divadlo Rokoko v Prahe, Národné divadlo Brno). Inscenácie a di-

vadelné projekty Rastislava Balleka pravidelne hostujú na domácich a zahraničných medzinárodných festivaloch (Divadlo v Plzni, Sterijino pozorje v Srbsku, Nová dráma/ New Drama, Divadelná Nitra, festival Eurokaz v Záhrebe, Expo 2000 v Hannoveri). Je laureátom niekoľkých ocenení prestížnej kritickej ankety Dosky vo viacerých kategóriách. Charakteristickými atribútmi väčšiny Ballových inscenácií sú moderný divadelný jazyk, sugestívne obrazy a nenásilná, no predsa nástojčivá morálna výzva tvorcov k divákovi – klásť zásadné otázky k téme inscenácie, ktorá sa ich spoločensky dotýka.

S využitím internetovej verzie encyklopédie slovenských režisérov na www.theatre.sk

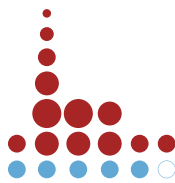
Za podporu inscenácie

JANOŠÍK

ďakujeme:

NITRIANSKY
SAMOSPRAVNÝ
KRAJ

MESTO
NITRA

Hlavní partneri na sezónu 2016/2017

SLOVENSKÁ
sporiteľňa

JANDL
MARKETING & COMMUNICATION SPECIALIST

Partneri

Ing. Miriam Andelová

HOTEL CAPITAL
★★★★

IOKO

Mediálni partneri

TV nitrička
regionálna televízia

slovenka

Ženský web.sk

Filozofická fakulta UoF v Nitre
mediálne centrum

mlyni
GALÉRIA MLYNY NITRA
NÁKUPNO - ZABAVNÉ CENTRUM

MAX
RADOŠŤ NAKUPOVAŤ

Galéria
NITRA
OBCHODNÉ CENTRUM

Program Divadla Andreja Bagara v Nitre
k inscenácii hry **JÁNOŠÍK.**

Zodpovedný redaktor Jaroslav Dóczy

Zostavil Adam Gold

Jazyková úprava Jozef Fabuš

Fotografie COLLAVINO

Grafická úprava Martin Mistrík

Tlač Michelangelo

2017

www.dab.sk